

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ІВАНОВА НАДІЯ МИКОЛАЇВНА

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ (НА ПРИКЛАДІ
ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА МУЗИЧНИЙ ТВІР)**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи за другим рівнем вищої освіти (магістр)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. За роки незалежності України значною мірою змінилося загальне ставлення до нематеріальної, духовної діяльності людини, виникло розуміння соціального значення інтелектуальної творчості та її результатів.

В умовах розвитку музичної індустрії розширюється коло стосунків, які виникають із реалізацією особами майнових прав на музичні твори. Щороку випускається значна кількість музичних творів різних жанрів та напрямів. Це свідчить про те, що у сучасному світі музичний твір стає цінним продуктом діяльності людини як з морально-духовної, так і з економічної точки зору. Проте, через недостатню урегульованість відносин, що пов'язані із виникненням, реалізацією та захистом авторських прав на музичні твори, в нашій країні щороку порушуються права значної кількості авторів. Тим більше, що значення авторського права в регулюванні суспільного життя особливо різко зросло в останні роки. Це пов'язано, у першу чергу, з неймовірним по своїй швидкості й масштабам розвитком технічних засобів і технологій, що дозволили максимально швидко здійснювати копіювання й поширення музичних творів. Тому охорона прав на такі твори останнього часу набула особливої значимості для України.

Актуальність дослідження обумовлена і тим, що деякі правові аспекти охорони музичного твору потребують подальшого вдосконалення. Зокрема, чинне законодавство України не повною мірою розкриває зміст та поняття музичного твору як об'єкта авторського права, що значно ускладнює державно-правове регулювання відносин у сфері авторського права, особливо питання відповідальності за порушення авторських прав на музичні твори.

Стан наукової розробки теми. Питання, пов'язані з охороною музичного твору як об'єкта авторського права розглядали такі вітчизняні й іноземні вчені, як: С.С. Алексєєв, Е.П. Гаврілов, О.В. Дзера, В.С. Дроб'язка, В.Я. Іонас, М.Л. Зільберштейн, В.О. Калятін, О.А. Підпригора, В.І. Серебровський та ін. Дослідженням окремих питань державного регулювання захисту авторських прав на музичні твори присвячені роботи: С.В. Бондаренка, О.В. Жилінкової, Д.М. Жуванова, Л.Т. Комзюка, О.С. Кочиної, Т.В. Рудника, О.О. Штефана та інших науковців. Однак, незважаючи на значку кількість наукових праць з досліджуваного питання, у цих роботах недостатньо приділена увага таким питанням як розпорядження авторськими правами на

музичний твір, відповідальності за порушення авторського права на музичний твір тощо.

Метою роботи є дослідження державного регулювання захисту авторських прав (на прикладі захисту авторських прав на музичний твір) на сучасному етапі.

Зазначена вище мета досягається постановкою таких **завдань**:

- охарактеризувати теоретичні і правові основи інституту авторського права на музичні твори;
- визначити умови надання державно-правової охорони музичним творам;
- систематизувати права автора на музичний твір;
- розглянути процедуру реєстрації авторського права на музичний твір та видачі дозволу на використання такого твору;
- обґрунтувати необхідність використання авторського договору як основної форми розпорядження авторськими правами на музичний твір;
- запропонувати способи посилення відповідальності за порушення законодавства щодо охорони авторських прав на музичний твір та проаналізувати судову практику у сфері неправомірного використання таких творів.

Об'єктом роботи є суспільні відносини, які складаються у процесі державного регулювання захисту авторських прав.

Предметом роботи є державне регулювання захисту авторських прав на музичний твір.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям даної роботи є сукупність способів наукового пізнання та загальнонаукових принципів проведення дослідження. Методи структурного аналізу та синтезу були використані при відборі наукової інформації за темою роботи та при дослідженні сутності основних понять дослідження. Історичний метод застосовувався при дослідженні виникнення і становлення авторського права на музичні твори. Формально-логічний метод використовувався при визначенні поняття «музичний твір» як результату творчої діяльності людини та як одного із об'єктів авторського права. Порівняльно-правовий метод застосовувався визначені умов

надання державно-правової охорони музичним творам та систематизації прав автора на музичний твір. На основі структурно-функціонального методу розглянуто процедуру реєстрації авторського права на музичний твір та видачі дозволу на використання такого твору. За допомогою системно-аналітичного методу обґрунтовано необхідність удосконалення державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір в Україні на сучасному етапі. На основі причино-наслідкового аналізу запропоновано способи покращення вітчизняного державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір. Застосування логічного і діалектичного методів дало можливість зробити висновки проведеного дослідження.

Наукова новизна дослідження. Кваліфікаційна робота є самостійною науковою працею у галузі публічного управління, в якій автором отримано науково-обґрунтовані результати, що розкривають окремі питання вітчизняного державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір. Основні положення кваліфікаційної роботи, що розкривають її наукову новизну, полягають: в обґрунтуванні необхідності використання авторського договору як основної форми розпорядження авторськими правами на музичний твір; у формулюванні способів посилення відповідальності за порушення законодавства щодо охорони авторських прав на музичний твір, враховуючи судову практику у сфері неправомірного використання таких творів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що на основі аналізу чинної нормативно-правової бази та здобутків вітчизняної правової й управлінської думки в роботі розкрито окремі питання вітчизняного державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір та запропоновано способи його удосконалення. Практичне застосування отриманих результатів сприятиме покращенню державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір, посиленню державо-правової охорони таких прав, а також становлення України як правової та інноваційно прогресивної європейської держави.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження апробовано у формі однієї доповіді на

XXIV Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2021: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти (м. Миколаїв, 8-12 листопада 2021 р.)».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 83 сторінки, основного тексту – 75 сторінок. Список використаних джерел налічує 75 найменувань. Робота містить 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і рівень розробленості обраної теми; визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення одержаних результатів; вказано апробацію результатів дослідження зазначено структуру й обсяги роботи.

У **першому розділі** *«Теоретичні і правові основи інституту авторського права на музичні твори»* охарактеризовано теоретичні і правові основи інституту авторського права на музичні твори.

У **підрозділі 1.1.** *«Виникнення і становлення авторського права на музичні твори»* розглянуто процес виникнення і становлення авторського права на музичні твори. З'ясовано, що державне регулювання захисту авторського права на музичні твори бере свій початок ще у період античності. Подальше становлення та розвиток авторського права на музичні твори відбувалося не рівномірно, як у просторовому, так і у часовому сенсі. Безпосередньо в Україні авторське право на музичні твори утверджується за часів СРСР. Проте остаточне формування державне регулювання захисту авторських на музичні твори в Україні відбулося із прийняттям Закону України «Про авторське право та суміжні права». Підсумовано, що в Українській державі вже

створена законодавча база, що регулює правовідносини у сфері авторського права на музичні твори.

У підрозділі 1.2. «Сутність поняття «музичний твір» як результат творчої діяльності людини» розкрито сутність поняття «музичний твір» як результату творчої діяльності людини. Узагальнено, що твором результат творчої діяльності людини, що реально існує, художні образи якого виражені за допомогою звуків і можуть сприйматися іншими людьми та відтворюватися відповідними способами.

У підрозділі 1.3. «Музичний твір як об'єкт авторського права» розглянуто музичний твір як об'єкт авторського права. Зроблено висновок, що музичний твір, як оригінальне поєднання звуків, є результатом творчої діяльності людини і виражене у будь якій об'єктивній формі, що дозволяє його сприйняття третіми особами, є одним з основних об'єктів авторського права.

У другому розділі «Окремі питання вітчизняного державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір» проаналізовано окремі питання вітчизняного державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір.

У підрозділі 2.1. «Умови надання державно-правової охорони музичним творам» визначено умови надання державно-правової охорони музичним творам. Узагальнено, що державно-правова охорона надається лише у випадку дотримання усіх законодавчо визначених умов. Це такі умови як: творчий характер; вираження в об'єктивній формі; можливість відтворення і сприйняття; оригінальність; новизна й унікальність; індивідуальність та логіка ідеї автора музичного твору. При цьому встановлено, що під державно-правову охорону підпадає не лише сам музичний твір, а і його структурні елементи (наприклад, назва), якщо вони відповідають встановленим вимогам.

У підрозділі 2.2. «Права автора на музичний твір» систематизовано права автора на музичний твір. З'ясовано, що права автора на музичний твір мають виключний характер і розглядаються як сукупність немайнових (особистих) і майнових прав автора, які надаються йому за законом. Автору надано право: оголошувати себе автором твору, доносити його до відома публіки, відтворювати, поширювати чи використовувати твір будь-якими іншими способами і засобами, а також дозволяти іншим особам використовувати твір певними способами. При цьому встановлено, що немайнові права автора ні в якому разі не можуть бути передані іншим особам, оскільки вони є не відділеними від самої особи автора. Натомість, майнові права автора музичного твору можуть бути передані іншим особам.

У підрозділі 2.3. «Процедура реєстрації авторського права на музичний твір та видача дозволу на використання такого твору» розглянуто процедуру реєстрації

авторського права на музичний твір та видачі дозволу на використання такого твору. З'ясовано, що на сьогоднішній день процедура реєстрації авторського права на музичний твір є не обов'язковою і її наявність не впливає на виникнення у автора прав на його твір. Встановлено, що процедура реєстрації такого авторського права включає в себе: підготовку та подання заявки; розгляд заявки; презумпцію авторства та видачу свідоцтва. У випадку використання музичного твору, з метою не порушення авторських та суміжних прав, необхідно отримати відповідний дозвіл (ліцензію) на використання такого твору в порядку, встановленим чинним законодавством. У разі відсутності такого дозволу настає юридична відповідальність.

У третьому розділі *«Удосконалення державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір в Україні на сучасному етапі»* вказано удосконалення державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір в Україні на сучасному етапі.

У підрозділі 3.1. *«Використання авторського договору як основної форми розпорядження авторськими правами на музичний твір»* обґрунтовано необхідність використання авторського договору як основної форми розпорядження авторськими правами на музичний твір. Встановлено, що авторський договір, як основна форма розпорядження авторськими правами на музичний твір, є двохсторонньою угодою, за якою автор або його правонаступники передають готовий музичний твір третім особам для використання; або автор бере на себе обов'язок створити певний музичний твір і передати його для подальшого використання третім особам, обумовленим у договорі способом. Підсумовано, що укладання такого договору та офіційна його реєстрація є важливою формою державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір в Україні на сучасному етапі, нехтувати якою не потрібно.

У підрозділі 3.2. *«Посилення відповідальності за порушення законодавства щодо охорони авторських прав на музичний твір та судова практика у сфері неправомірного використання таких творів»* запропоновано способи посилення відповідальності за порушення законодавства щодо охорони авторських прав на музичний твір та проаналізовано судову практику у сфері неправомірного використання таких творів. Встановлено, особи, котрі порушили авторські чи суміжні права, можуть бути притягнуті до адміністративної, кримінальної чи цивільної відповідальності у разі відсутності дозволу (ліцензії) на використання музичного твору. З'ясовано, що притягнення винної особи (осіб) до того чи іншого виду відповідальності залежить від розміру завданої автору (або його правонаступника) шкоди. Відповідно

відповідальність може наставати у вигляді: накладення штрафу; конфіскації обладнання, за допомогою якого скоєне правопорушення; виплат компенсацій за завдання моральної та матеріальної шкоди; виправних робіт; позбавлення волі. Узагальнено, що на сьогоднішній день судова практика у сфері неправомірного використання музичних творів нараховує не один десяток таких справ, які виникають як між фізичними, так і юридичними особами. З'ясовано, що рішення по більшості таких справ приймаються саме на користь осіб, чії авторські права на музичні твори (особисті чи майнові) були порушенні.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено державне регулювання захисту авторських прав (на прикладі захисту авторських прав на музичний твір) на сучасному етапі та зроблені наступні висновки і пропозиції, спрямовані на удосконалення державно-правової охорони авторських прав на музичний твір:

1. Державне регулювання захисту авторського права на музичні твори бере свій початок ще у період античності. Подальше становлення та розвиток авторського права на музичні твори відбувалося не рівномірно, як у просторовому, так і у часовому сенсі. Безпосередньо в Україні авторське право на музичні твори утверджується за часів СРСР. Проте остаточне формування цього інституту в нашій державі відбулося із прийняттям Закону України «Про авторське право та суміжні права». Цей Закон став законодавчою основою та подальшим нормативним поштовхом в удосконаленні державного регулювання захисту авторського права на музичний твір.

Враховуючи ознаки притаманні музичному твору, як результату творчої діяльності людини, таким твором є оригінальне поєднання звуків, яке є результатом творчої діяльності людини, виражене у будь-якій об'єктивній формі, що дозволяє його

сприйняття третіми особами. Музичному твору, як одному із основних об'єктів авторського права, властиві внутрішня завершеність й умотивованість цілого, індивідуалізація змісту і форми, яка визначена особистістю автора.

2. Державно-правова охорона музичному твору, як об'єкту авторського права, надається лише у випадку дотримання усіх законодавчо визначених умов. Це такі умови як: творчий характер; вираження в об'єктивній формі; можливість відтворення і сприйняття; оригінальність; новизна й унікальність; індивідуальність та логіка ідеї автора музичного твору. При цьому під державно-правову охорону підпадає не лише музичний твір, а і його структурні елементи (назва твору, фрази, словосполучення тощо), якщо вони є оригінальними і результатом творчої діяльності автора та можуть використовуватися самостійно.

3. Права автора на музичний твір мають виключний характер і розглядаються як сукупність немайнових (особистих) і майнових прав автора, які надаються йому за законом. При цьому немайнові права автора ні в якому разі не можуть бути передані іншим особам, оскільки вони є не відділеними від самої особи автора. Натомість, майнові права автора музичного твору можуть бути передані іншим особам. Безпосередньо автору надано право: оголошувати себе автором твору, доносити його до відома публіки, відтворювати, поширювати чи використовувати твір будь-якими іншими способами і засобами, а також дозволяти іншим особам використовувати твір певними способами. Вітчизняним законодавством передбачена можливість автора музичного твору управляти своїми правами як самостійно, так і через свого повіреного або через організації колективного управління.

4. Процедура реєстрації авторського права на музичний твір, яка на сьогоднішній день, не є обов'язковою і її наявність не впливає на виникнення у автора прав на його твір. Процедура реєстрації такого права включає в себе: підготовку та подання заявки; розгляд заявки; презумпцію авторства та видачу свідоцтва. У випадку використання музичного твору, з метою не порушення авторських та суміжних прав, необхідно отримати відповідний дозвіл (ліцензію) на використання такого твору в порядку, встановленим чинним законодавством. У разі відсутності такого дозволу настає юридична відповідальність.

5. Авторський договір, як основна форма розпорядження авторськими правами на музичний твір, є двохсторонньою угодою, за якою автор або його правонаступники передають готовий музичний твір третім особам для використання; або автор бере на себе обов'язок створити певний музичний твір і передати його для подальшого використання третім особам, обумовленим у договорі способом.

Укладання такого договору та офіційна його реєстрація є важливою формою державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір в Україні на сучасному етапі, нехтувати якою не потрібно. Адже враховуючи сучасні інноваційні технології та повномасштабне поширення мережі Інтернет як у професійному, так і у повсякденному житті, захистити свої авторські права на музичний твір та отримати законну винагороду від використання такого твору стає дедалі важче. Тому ми переконанні, що активне впровадження авторського договору у вітчизняну практику використання авторських прав на музичні твори є необхідним засобом захисту своїх прав.

6. Особи, що порушили авторські чи суміжні права, можуть бути притягнуті до адміністративної, кримінальної чи цивільної відповідальності у разі відсутності дозволу (ліцензії) на використання музичного твору. Притягнення винної особи (осіб) до того чи іншого виду відповідальності залежить від розміру завданої автору (або його правонаступника) шкоди. Відповідно відповідальність може наставати у вигляді: накладення штрафу; конфіскації обладнання, за допомогою якого скоєне правопорушення; виплат компенсацій за завдання моральної та матеріальної шкоди; виправних робіт; позбавлення волі. Враховуючи все це, ми пропонуємо, збільшити рівень покарань за кримінальні злочини у даній сфері залежно від рівня суспільної небезпеки. Водночас уряд своїми активними діями має довести суспільству, що він не потурає порушенням прав у цій сфері, адже одним тільки підвищенням рівня кримінальних покарань не вирішити проблеми в сфері інтелектуальної власності, тому необхідно комплексно підходити до вирішення цього питання.

АНОТАЦІЯ

Іванова Н.М. Державне регулювання захисту авторських прав (на прикладі захисту авторських прав на музичний твір) – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого рівня вищої освіти (магістр).
Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2021.

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню державного регулювання захисту авторських прав (на прикладі захисту авторських прав на музичний твір) на сучасному етапі. У вступі обґрунтовано актуальність і рівень розробленості обраної теми; визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення одержаних результатів; вказано апробацію результатів дослідження зазначено структуру й обсяги роботи. На початку роботи охарактеризовано теоретичні і правові основи інституту авторського права на музичні твори. Значна частина роботи присвячена аналізу окремих питань вітчизняного державного регулювання захисту авторських прав на музичний твір. Безпосередньо визначено умови надання державно-правової охорони музичним творам; систематизовано права автора на музичний твір; розглянуто процедуру реєстрації авторського права на музичний твір та видачі дозволу на використання такого твору.

Наприкінці роботи обґрунтовано необхідність використання авторського договору як основної форми розпорядження авторськими правами на музичний твір. А також запропоновано способи посилення відповідальності за порушення законодавства щодо охорони авторських прав на музичний твір та проаналізовано судову практику у сфері неправомірного використання таких творів.

Ключеві слова: музичний твір, право інтелектуальної власності, авторське право, авторський договір, роялті.

SUMMARY

Ivanova N.M. State regulation of copyright protection (on the example of copyright protection for a musical work) – Manuscript.

Qualification work for obtaining the second level of higher education (master). Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2021.

The qualifying work is devoted to the study of state regulation of copyright protection (on the example of copyright protection for a musical work) at the present stage. In the introduction the relevance and level of theme development are substantiated; the purpose and main tasks, object, subject and methods of research are determined; the scientific novelty is describes; the practical value of the obtained results of master's work is established; the structure and scope of work are indicated. At the beginning of the work the theoretical and legal bases of the institute of copyright on musical works are described. The main part of the research is devoted to the analysis of certain issues of domestic state regulation of copyright protection for musical works. The conditions for granting state and legal protection to musical works are determined. The author's rights to a musical work are systematized. The procedure of copyright registration for a musical work and issuance of a permit for the use of such a work is considered. At the end of the qualifying work, the necessity of using the copyright

agreement as the main form of disposition of copyright to a musical work is substantiated. Also, the ways to strengthen the responsibility for violating the law on the protection of copyright in musical works are proposed and the case law in the field of illegal use of such works is analyzed.

Keywords: musical work, intellectual property law, copyright, copyright agreement, royalties.